

J. M. C. UITENHAGE DE MIST

VENNOOT IN DE FA J. H. VAN HULST & Co SIGARENFABRIEK
TE KAMPEN VAN 1888 - 1921

J. M. C. UITENHAGE DE MIST.

Den 6 Maart van het afgelopen jaar is te 's Gravenhage, waar hij sinds 1923 woonde (Waldeck Pymontkade 116), de man gestorven, wiens hierneven geplaatst portret bij zeer vele stadgenooten een sympathieke herinnering zal oproepen.

Jan Marie Carel Uitenhage de Mist zag den 18 Juni 1857 te Alphen a.d. Rijn het levenslicht als een der zeven kinderen van den aldaar gevestigden Rijks-Ontvanger. Toen de vader te Hoogeveen, waarheen hij was overgeplaatst, overleed, besloot de weduwe naar Kampen te verhuizen, tot welk besluit meerdere overwegingen aanleiding gaven: eerstens oude relatiën met Kamper families, voorts het algemeen geroemde onderwijspeil en last not least de materiele voordeelen, welke Kampen als woonplaats destijds bood. Van het talrijke gezin behoort thans nog alleen de hoogbejaarde Mevrouw de Wed. Gehrung tot onze stadgenooten, doch naar bekend, hebben de jongste zuster zoowel als haar echtgenoot Prof. Ir. C. W. Weyss, in Den Haag gevestigd na een langdurig verblijf in Indië, aan Kampen steeds een vriendelijke gedachtenis bewaard.

In afwijking van de familietraditie toonde de oudste zoon Jan geen ambitie voor een ambtelijke loopbaan, maar voelde meer voor den handel. Na gedurende eenigen tijd als volontair te zijn opgeleid in de sigarenfabriek van den heer J. H. van Hulst alhier (die zich in 1874 associeerde met den heer F. L.

Brenkman), trad hij in dienst van de bekende firma Olie te Amsterdam, waar hij werkzaam bleef tot 1 Mei 1888, toen hij als derde vennoot in de firma J. H. van Hulst werd opgenomen. Het jaar tevoren was de fabriek (aan de IJselkade bij de Koornmarktspoort) bijna geheel afgebrand, doch onmiddellijk daarna onder de architecten Koch te Zwolle herbouwd. In Juli 1891 werd de firma ontbonden door uit-treding van den heer Van Hulst, waarna de beide overblij-venden een nieuwe vennootschap aangingen onder den naam J. H. van Hulst & Co., welke bestond tot het overlijden van den heer Brenkman in 1915. Als eenig firmant heeft de heer Uitenhage de Mist daarna de zaak nog tot het einde van 1921 voortgezet.

J. M. C. Uitenhage de Mist heeft in zijn Kamper tijd behoord tot de meest bekende, tevens tot de meest geziene, meest populaire figuren van onze stad.

De plaatselijke gemeenschap heeft behoefte aan kracht-menschen, mannen vanforsch initiatief, stoere werkkraft, stug doorzettingsvermogen, mannen als geroepen om stuur en leiding te geven, om te regeeren en te contrôleeren. Hun geestelijk overwicht vindt erkenning in de bestuurslichamen en dwingt ook daarbuiten eerbied af en ontzag. Neven hen bestaat echter evenzeer de behoefte aan personen van gansch anderen, om niet te zeggen van tegengestelden aanleg en structuur. De bevoorrechte positie, welke ook dezen onder hunne plaatsgenooten innemen, danken zij niet aan het im-poneerende van hun optreden, maar aan de attractie, welke van hunne persoonlijkheid uitgaat op ieder, met wie zij in aanraking komt, aan hunne menschelijkheid en humaniteit. En tevens aan de bereidwilligheid voor het verleenen van actieve medewerking aan hetgeen strekt tot ontwikkeling en ont-spanning, en tot veraangenaming van het gemeenschapsleven.

Tot dezulken nu behoorde de heer U. de M. Door

zijne aangeboren beschaving, zijne innemende verschijning, zijne vriendelijke belangstelling in het plaatselijk gebeuren, zijn actief medeleven was hij de aangewezen man voor de vervulling van vele bestuursfuncties. We noemen slechts het voorzitterschap van de Buitensocieteit (1894 tot 1912), van Kindervoeding, van de Rentelooze Voorschotbank, van de Oranjevereniging (1910 tot 1923), welke laatste mede door hem werd opgericht. Verder het lidmaatschap van den Raad (1909 tot 1919), van de Kamer van Koophandel en van het college van regenten over het Burger-Weeshuis (1895 tot 1923). Hoe vaak heeft daarneven zijn naam dienst gedaan als een pakkende aanbeveling! En wanneer een intekenlijst voor liefdadig doel een toonbaren kop behoeft, tot wien anders dan tot „Meneer de Mist” wendde men zich het eerst, ongeacht gezindte en richting.

Wegens zijn onmiskenbare verdiensten voor de gemeenschap en wegens het innemende van zijn persoonlijk omgang zal de overledene nog heel lang te Kampen, vooral bij het oudere geslacht, in vriendelijke nagedachtenis blijven voortleven.

De familie Uitenhage de Mist stamt af van een oud Hollandsch adellijk geslacht, hetwelk reeds aan de Kruistochten heeft deelgenomen, waarvan nog het geslachtswapen (kruis van zilver op een veld van sabel) getuigt. Bijzonder hebben zich de Wttenhage's onderscheiden tijdens en na Floris V. Door het huwelijk van een Jan Wttenhage met Maria, erfvrouw van Myst (in den Geld. Achterhoek), in 1450 werd „de Myst” aan den familienaam toegevoegd.

In den lateren tijd is nog een Uitenhage de Mist op zeer bijzondere wijze naar voren getreden en voor het vermelden van een en ander uit diens leven bestaat hier te meer reden, omdat de bedoelde in nauwe relatie heeft gestaan tot onze gemeente.

Het was een Jacob Abraham, op 20 April 1749 als eenig afstammeling van het geslacht te Zalt-Bommel geboren. Zijne ouders jong verloren hebbende, werd hij te Kampen opgevoed ten huize van een kinderloozen oom, burgemeester A. Vesterinck, wiens portret in olieverf, geschilderd door Tischbein (Goethe's vriend), gelukkig nog op ons Raadhuis aanwezig is. Na alhier de Latijnsche School onder den bekwamen rector J. D. van Hoven te hebben bezocht, werd hij op 16-jarigen leeftijd als student aan de Leidsche universiteit ingeschreven en promoveerde reeds in 1768 cum laude tot meester in de rechten. Reeds op 18 November van het volgend jaar werd de 20-jarige Jur. Utr. Doctor benoemd tot secretaris van Kampen (een van de drie), om als zoodanig ruim 25 jaren hier werkzaam te zijn. Zijn arbeid aan het archief van de gemeente Kampen onder meer was van groote beteekenis. Zoo vervaardigde hij een *alphabetische klapper* op de Resolutiën der Kamper Magistraat. Dit omvangrijk werk vereischte het doorwerken van alle notulen van pl.m. 1580 tot den Franschen tijd en bovendien het rangschikken der stof naar bepaalde onderwerpen. Deze klapper is een uiterst nuttig hulpmiddel voor elken beoefenaar der stedelijke historie tijdens de Republiek.

Na de omwenteling in 1795 werd Mr. J. A. Uitenhage de Mist afgevaardigd naar de Nationale Vergadering, waar hij aan den fellen partijstrijd een zoo werkzaam aandeel nam, dat hij zelfs met 21 andere leden (onder wie ook Ds. Kantelaar van Kampen) in hechtenis werd genomen en gedurende het eerste halfjaar van 1798 in het Huis ten Bosch gevangen gezet. Een Album Amicorum, dat berust in de Koninklijke Bibliotheek, bevat een door hem geschreven relaas van zijn arrestatie. Zijne medegevangenen hielpen het Album vullen met verzen, teekeningen, enz. en van hem zelf vinden we erin het volgend gedicht :

Hij, die met de ongenae der dwingelanden strijdt,
 Zijn leven, schuldeloos, in een gevangenis slijt,
 Is wel beklagenswaardig, doch echter vindt zijn harte
 In 't onheil zelve stof tot mindring zijner smarte.
 Hoezeer zijn eer bezwalkt, zijn deugd belasterd zij,
 Zijn onbesmette ziel blijft altijd even vrij.
 De pauzende eenzaamheid kan zelfs zijn leed verzachten,
 En troost zijn zuiver hart met blijde nagedachten
 Van nooit geschonden trouw voor volk of vaderland,
 Schoon 't onbesuisd geweld een wreede vierschaar spant,
 Hem dagvaart, hem verklaagt, hem vonnist tegen reden,
 Die pijlen stuiten af op 't schild der zuivre zeden.

Na den vrede van Amiens in 1802 was hij het, die als Commissaris-Generaal werd uitgezonden naar Zuid-Afrika om de kolonie van de Engelschen over te nemen. Hij heeft daar vervolgens een uitstekend regeerstelsel ingevoerd, dat langen tijd ook onder Engelsch bewind behandhaafd bleef, en reorganiseerde het bestuur persoonlijk tot ver in de binnenlanden, waarvoor hij te paard een rondreis maken moest van zes maanden. Te zijner eere werd de naam Uitenhage gegeven aan een der vestigingen in het Oosten der Kaapkolonie met gelijknamige hoofdplaats, thans een welvarende handelsstad.

Na terugkeer in Nederland volgde in 1807 zijn benoeming tot Landdrost van Maasland (Commissaris des Konings) met als ambtswoning het tegenwoordig Koninklijk paleis, en later die tot president van het „Hof van Rekeningen”.

In 1813 werd Mr U. de M., die tot de leiders der Oranje-beweging had behoord, door Koning Willem I benoemd tot Staatsraad in buitengewonen dienst en vervolgens (voor het leven) tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Nadat in 1817 het geslacht Uitenhage de Mist door den

Hoogen Raad van Adel was erkend en dit besluit door Willem I bekrachtigd, verzocht Mr Jacob Abraham als hoofd van de familie den Koning den geslachtsnaam te mogen blijven dragen *zonder toevoeging* van een woord van adeldom. En aan zijne kinderen gaf hij later hiervoor de volgende verklaring: De zeldzame oudheid en beteekenis van ons geslacht, blijkende uit de vroegste charters, geeft voldoende den rang aan, welke in de maatschappij toekomt aan de wettige afstammelingen wanneer dezen zich althans deswaardig gedragen.

Op 3 Augustus 1823 is deze merkwaardige man overleden.

Zijn portret in pastel op 54-jarigen leeftijd is in 1868 aangeboden aan de door hem gestichte Loge „Le Profond Silence” alhier door een kleinzoon van moederszijde, den heer Brand Eschauzier.

de P.

MR J. A. UITENHAGE DE MIST

SECRETARIS VAN KAMPEN
VAN 1769 - 1795